

nr 4927

Inkom till Postinspektionen i
WESTRA POSTDISTRIKTET
17 MAJ 98
D. Nr. 2099

Kongl. Generalpoststyrelsen.
Inkom den 14 MAJ 1898.

Till Kongl. Generalpoststyrelsen!
Kommitteens till Postinspektionen i Västra Distriktet, med anmodan att
undersätta sökanden därom att K. Generalpoststyrelsen den 29 Okt. näst år,
i enlighet med postinspektionens i yttrande af den 4 i samma nämnd gjord
föresättningspunkt nedannämnda ansökan om poststation inrättande i
Karaby ej kunna bifallas. Som ofran
E. Johansson
Allerstedtsvägen 11

I början af maj inkom sistlidet ar insändes
vordföresattningspunkt från Karaby kommun
att få poststation af lägsta graden i Karaby
skola, och har kommunen alltedinlidet efter
svar. Men då något sådant efter mer än
ett års väntan icke afhäntes, får jag a kom
munsens vägnar ömsjuskuligen anhålla, det
Kongl. Generalpoststyrelsen godhetefullt, täcktes
med det svaraste gifva ett svar på vår
ansökan!

Karakteristiskt
för Karaby kommun

Karaby per Grästorp
den 13 Maj 1898.

E. Johansson
Ordförande

Erik Lindgren

POST- historia från

ÅSE HÄRAD

1. Vänersnäs
2. Flo
3. Sal
4. Ås
5. Karaby
6. Särestad
7. Håle
8. Täng
9. Tun
10. Friel

Förlagan tillverkad år 1992

Detta är kopia nr

Copyright. ERIK LINDGREN

Uppdaterad 1996

Posthistorisk skriftserie nr 63

Inledning

Enligt den gamla häradsindelningen omfattade Åse härad socknarna Flo, Sal, Ås, Karaby, Tun, Friel, Täng, Håle, Särestad samt Vänersnäs. Den sistnämnda socknen överfördes den 1 januari 1952 till Älvsborgs län. Jag har ändå ansett det lämpligt att behandla även Oreberg i Vänersnäs' socken i detta häfte. Bortsett från poststationen Salstad, som inrättades på grund av järnvägens tillkomst, är samtliga poststationer inom häradet av "yngre datum". Därmed menar jag sådana som inrättats tidigast 1875. Jag presenterar dem i åldersordning. Spännvidden mellan den äldsta och den yngsta uppgår till nära åtta decennier, om man tar hänsyn till datum för öppnandet (Salstad 1867, Åse-Karaby 1946).

Felaktigheter av mindre betydelse (t ex datum och namns stavning) kan förekomma, då vissa källor visat sig svåra att tolka eller till och med ha osäkra uppgifter. För den historiska framställningen i stort torde detta inte ha någon betydelse, men jag måste reservera mig för det. Jag är tacksam för påpekanden från läsare, som möjligen finner oöverensstämmelser med den egna uppfattningen.

Växjö den 1 juli 1992

Erik Lindgren

Salstad (Sals socken)

Direktionen för Uddevalla-Vänersborg-Herrljunga Järnvägsaktiebolag underrättade i ett brev den 30 april 1867 poststyrelsen om planerna för att öppna järnvägen för allmän trafik den 17 maj. Sedan poststyrelsen visat intresse för samarbete, anmälde bolaget i ett nytt brev "att direktionen enligt Kungl. Poststyrelsens förslag vill ålägga vederbörande stationsinspektorer vid Ryr, Grunnebo, Rånnum, Salsta, Grästorp, Vara och Vedum att från och med den 1 nästa juni fullgöra befattningen såsom poststationsföreståndare".

Det gick i stort sett planenligt och från den 1 juni 1867 fanns en poststation i Salstads järnvägsstation. Där blev stinsen Johan Fredrik Åkerblom ansvarig för postgöromålen. I juni 1895 tog Carl Alfred Sjögren över, följt 1904 av Edward Reinhold Larsson. Efter sju år som föreståndare för den förenade poststationen i Ångebacken flyttade Emil Oscar Marcus Holmin till Salstad i september 1908 och fick vid 1921 års början lämna över till Olof Robert Sjöström.

Det blev knappt två år som den sistnämnde hade ansvar för posten. Den 1 december 1922 skildes nämligen post och järnväg åt. Till en fastighet på 200 meters avstånd från järnvägsstationen flyttades poststationen och förre banktjänstemannen Hans Fredrik Kasper Jensen anställdes som föreståndare. Vid 75 års ålder avgick han den 1 oktober 1943 och fick ett ålderdomsunderstöd på 564 kr om året.

Hans maka Frida Amalia Jensen anställdes nu som poststationsföreståndare i Salstad. Efter hennes död i april 1957 vikarierade sonen Hans en tid och den 1 juli 1958 blev Rut Larsson föreståndare. Hon fick uppleva att poststationen ersattes med lantbrevbäring från Grästorp den 1 maj 1970. Själv blev hon lantbrevbärare på linjen från Grästorp över Forshall och Storegården samt genom bl a Ås, Sal och Flo socknar.

Oreberg (Vänersnäs socken)

Skolläraren Johannes Fr Lundström i Näs utsågs till föreståndare för den poststation som med namnet Oreberg öppnades den 1 januari 1875, när postverket övertog över ansvaret för kronobrevbäringen i Skaraborgs län. Information om förändringarna gavs till landskansliet i Mariestad genom ett brev från poststyrelsen den 8 december 1874. I detta bekräftades i stort sett tidigare träffade överenskommelser. Blott några få planerade postgångar föll bort från de ursprungliga planerna eller ändrades i vissa avseenden.

Lundström hade poststationen i Orebergs skolhus. Sockennamnet konserverades sålunda inte i poststationens namn. Sockennamnet Vänersnäs började för övrigt inte att användas förrän omkring tio år senare och det år 1875 tillämpade namnet Näs var upptaget av en poststation i Södermanland (= Hälleforsnäs fr o m 1878). Senare gjorda försök att ändra poststationens namn misslyckades av olika skäl, bl a genom motstånd från en korrespondent som hade stora lager av brevpapper och andra handlingar med Oreberg angivet som postadress.

Lundströms årsarvode för bestyret med posten blev 250 kr. Han fick också kontraktet om postföring två gånger i veckan mellan Lilleskogs järnvägsstation och Orebergs poststation med en ersättning av 58 öre per mil. I Lilleskog hade en poststation öppnats i järnvägsstationen den 1 mars 1868.

Allt var inte gott och väl med poststationens tillkomst. Hans Wachtmeister och andra företrädare för Näs skrev den 20 januari 1876 till poststyrelsen och begärde att postföringen mellan Lilleskog och Oreberg skulle ökas till minst fyra dagar i veckan. Utan något remissförfarande antecknades följande på brevet vid föredragning i poststyrelsen den 11 februari 1876: "Ansågs ej för närvarande böra till vidare åtgärd föranleda".

Poststationsföreståndare Lundström tog själv upp postföringsfrågan på nytt den 3 september 1878 i ett brev till poststyrelsen. Han skrev bl a att postföringen kunde bli

utsträckt till fyra eller sex turer i veckan "emedan underutvecklade, som är både poststationsföreståndare i Oreberg och postförare å förenämnda postlinje, i dessa egenskaper komme att inom kommunen åtnjuta nöjaktig gottgörelse för den tillökning i arbete, en möjligen blivande utsträckt tjänstgöring kan komma att kräva".

Vid detta tillfälle hade planerna för lantbrevbäring dragits upp och Oreberg hörde till de poststationer som var föreslagna till indragning i sammanhanget. Poststyrelsen ville därför ha svar på frågan om Lundström kunde "förbinda sig bestrida såväl poststationsföreståndarebefattningen som postföring å linjen 2 å 4 gånger i veckan mot en årlig ersättning av 166 kronor 40 öre, utgörande det belopp som, sedan poststationen indrages, för lantbrevbäring å linjen kommer att drabba postverket".

Detta gick Lundström med på och enligt poststyrelsens beslut den 3 oktober 1878 tecknades ett nytt kontrakt som innefattade postföring fyra dagar i veckan jämte ansvar för den bibehållna poststationen. Det framgår inte av handlingarna hur mycket Lundström fick i tillskott från socknen. Akterna avslöjar inte heller vilka som på Lundströms uppdrag fullgjorde postföringen. Den muntliga traditionen vet emellertid berätta, att en av postförarna var Nils Olofsson i Oreberg, ibland kallad 'Post-Nils'. Andra postförare som nämns, var skraddaren Otto Larm i Oreberg och Karl Fredriksson, som var sångledare på Vänersnäs.

Det kom en gång ett anslag mot poststationen genom önskemål om dess indragning. Frugårds ägare, A G Söderlund, föreslog i ett brev till poststyrelsen den 15 april 1883, inte bara att poststationen i Oreberg skulle dras in utan också att postföringen skulle ändras att från Lilleskog gå till Frugård i stället för Oreberg. Postföraren skulle enligt förslaget ta med postväskor till samtliga inom församlingen, som ville begagna sig av denna möjlighet till postutväxling och som var beredda att hämta väskorna på Frugård.

Söderlund förband sig i brevet att svara för postföring mellan Lilleskog och Frugård mot samma belopp som Lundström fick för sitt arbete. Vinsten skulle bli daglig postgång i stället för fyra gånger i veckan. Söderlund lyckades få kronolänsmannen O Ström att tillstyrka framställningen.

På begäran lemnas härmed, till bevis att, Näs
 Poststation i Näs Socken af Åhre Åland och Ska
 ralongs, Örebro, i anseende till dess skälighets
 till färd eller inget annat för Näs Socken för hui
 keru sedwane den ensamt, och inattad, samt att
 jag anser det mig väl förfärdigt på att förvalta för
 nämnde Socken, och af nöden, ena, ungefär hafva
 Socknen, bestå af de följande egendomerna: Högåren
 och Wennernas med underlydande, ^{högåren} dagligen hafva
 jaakt i Lilleskys ferningsstation och stoms delen
 af de äfriga hemman i nämnda Socken, hafva med
 sig till följande Poststation i Näs Örebro
 eller underlydande Station, huiken, sedwane acitja
 endast ett fåtal hemman begagna, huike hafva
 ringa Konoffandens, och huike dessutom komman
 att Näs Socken bestå af en liden landtunga be
 ligen mellan ⁹/₁₀ stors skattebetyg i huan med
 nord och allmänna vägen för, och i huiken
 de ²/₃ af huikens be, huike, och beatto i
 Näs Socken, så att ingen förfärdigt på att för
 valtas af nöden, men ordnad landtunga
 ring, som nu ligen rum, betygad. Sålignad
 af Öllingen, den 18 April 1883. —

J. Ström
 Skrämmare

Johannes Lundström fick ärendet på remiss och tog i sitt svar i på skarpen både mot godsägare Söderlund och länsman Ström. Han menade att framställningen baserades på "deras oberättigade antagande, att postanstalten vore närmast avsedd för dem och deras underhavande. Att den även är avsedd för många andra vilka, ehuru de icke 'måste hava post varje dag' likväl högre än en sådan förmån i och för sig uppskattar nyttan och tryggheten av att äga en fast postanstalt inom socknen, har icke tagits i beaktande".

Lundström påpekade också att Frugård, vars ägare då var bosatt i Stockholm, hade haft fyra olika ägare under den senast förflutna tioårspereioden och ännu fler förvaltare, "vilkas skiftande åsikter och önskingar icke sällan kunna stå i strid med varandra, för att ej säga mot den övriga sockendelens intressen".

Postinspektören i Göteborg avstyrkte Söderlunds framställning. Genom att poststyrelsen tog till sig hans synpunkter som om de var de riktiga, räddades poststationen från indragning.

I september 1895 blev Lundströms årsarvode ändrat till 150 kr och ett särskilt kontrakt tecknades åter med honom om postföringen.

Poststationen övertogs den 1 juli 1900 av folkskollärare David Hjalmar Tengroth, nu med 200 kr i årsarvode. Redan efter sju år blev arrendatorn Vilhelm Magnusson föreståndare men blott för en övergångsperiod på ett halvår, innan handlanden Carl Olsson tog över med 1908 års ingång. Han fick 400 kr i årsarvode från start, höjt den 1 juli 1915 till 480 kr, då det dessutom förstärktes med ett biträdesanslag på 420 kr om året. Poststationen låg under Olssons tid som föreståndare på Adolfsberg (Hemgården).

Den 5 september 1919 återtog Vilhelm Magnusson poststationen och behöll befattningen till 1956, då han i sitt 82:a levnadsår lämnade från sig poststationen efter att ha haft den på flera olika platser, Stora Åker, Prästgården och Furuhäll.

Det var Karin Louise Hertz som tog över poststationen år 1956 efter Vilhelm Magnusson. Hon fick vara med om 1970-talets nya organisation som bl a medförde att poststationens beteckning ändrades till lokalpostkontor innan detta kunde avvecklas vid halvårsskiftet 1979.

Tun (Tuns socken)

Tolv nya poststationer öppnades inom Barne fögderi när postverket tog ansvar för kronobrevbäringen i Skaraborgs län med 1875 års ingång. En av dem var poststationen i Tun där skolläraren Johan Gustaf Grönvall blev föreståndare med 250 kr i årsarvode. Det var samma belopp som tillkom tre andra kolleger inom fögderiet, medan en fick 300 kr och de övriga sju vardera 200 kr för sitt bestyr med posten. Den högst betalade var inte oväntat tf kronofogden C A Tengbom vid poststationen i Höckgården.

Grönvall lyckades få sitt årsarvode höjt till 250 kr genom poststyrelsens beslut i februari 1877 och till hela 400 kr på sommaren 1892. Ett extra arvode på 100 kr om året beviljades dessutom från 1906 års ingång. Det förekom då och då även under "betingstiden" att föreståndare med lång och trogen tjänst uppmärksammades på så sätt med en form av ålderstillägg utöver normala arvoden.

Liksom flera kolleger blev Grönvall uppsagd från sin befattning i anslutning till att Lidköping-Kållands järnväg togs i bruk för allmän trafik. Den 9 november 1908 flyttades poststationen sålunda till järnvägsstationen i Tun. Där fick stationsföreståndaren Oscar Abraham Lindberg ta ansvar för tåg och post, en uppgift som han bibehöll även efter den 1 juli 1927, då avtalet mellan postverket och järnvägsbolaget upphörde.

Den 1 augusti 1938 tog Gerd Alice Esolda Bjurek över och efterträddes av Rut Stern, som i mars 1976 fick vara med att flytta posten från den bjurekska fastigheten vid vägskälet till nya lokaler i det forna kommunalhusets bottenvåning. I en generell omorganisation ändrades termen poststation till postkontor. Trots att det anlätades av 680 hushåll vidtogs i projekt "Nät 92" åtgärder för att lämna posten på entreprenad enligt systemet "Post-i-butik". Detta genomfördes den 1 april 1993 och efter bara två år ersattes denna anordning med lantbrevbäring från Lidköping.

Täng (Tängs socken)

Skolläraren E Lindholm fick förordnandet som föreståndare för den poststation som med namnet Täng öppnades den 1 januari 1875. Hans årsarvode blev 200 kr. Inrättande av lantbrevbäring i Skaraborgs län ledde till att poststationen i Täng blev en av dem som först fick stryka på foten. Länsstyrelsen i Mariestad bekräftade i ett brev till poststyrelsen den 9 mars 1878 sitt gillande av förslaget att kärreposten på linjen Grästorp-Täng-Lovened skulle dras in och att lantbrevbäring skulle anordnas med två turer i veckan på linjen Grästorp-Särestad-Täng med utsträckning till Håle sockens kyrka.

Lindholm erbjöd sig i ett brev till poststyrelsen den 13 mars 1878 att utan ökning av arvodet på 200 kr åta sig att forsla posten mellan Tun och Täng, om poststationen fick vara kvar. Detta passade inte in i det planerade nya nätet och intet avseende fästes vid Lindholms erbjudande.

I Håle socken öppnades en poststation med namnet Sjuberga den 1 maj 1898. Där om berättas i ett särskilt avsnitt i detta häfte.

Håles kamp

Det stack i ögonen på Håle-borna att de inte fått en egen poststation när postverket vid 1875 års ingång tog över ansvaret för kronobrevbäringen. En sådan hade ju inrättats i Täng ca fyra kilometer norr om Håle. Vid den ordinarie kommunalstämman med Håle socken i skolan den 30 mars 1875 uttalades "att socknen skulle genom ombud hos vederbörande myndighet söka utverka ändring i så fall, att postföraren vid resor mellan Grästorp och Lidköping därvid tager vägen förbi Håle kyrka och skola samt att socknen kostnadsfritt får en lösväska forslad mellan förstnämnda ställe och Grästorps poststation."

Uppdraget att framföra önskemålen lämnades till ordföranden och tre andra representanter för socknen. De tog god tid på sig och inte förrän den 7 december 1875 daterade de sitt brev till poststyrelsen. Ur det två foliosidor långa dokumentet hämtas följande utdrag:

"Postbefordringen till Håle är nu ställd så, att Håle skall avhämta och lämna sin post å Tängs poststation. Håle är visserligen till en del ej belägen långt ifrån Täng, men tillfölje av Håle sockens vidsträcktighet åt motsatt håll, inträffar det att kommunaltjänstemännen och fjärdingsmannen har omkring 3/8 till 1/2 mil att avhämta sin post å Täng. Följden härav har också blivit, att en del av dessa jämte några enskilda personer har måst anskaffa lösväska på Grästorp, som under förbiresan av Håle, innan posten anlant till Täng, avlämnats på angivet ställe. Dessutom har den så kallade kyrkoposten, vilken ingen numera anser sig skyldig hämta å poststation och fortställa till kyrkan, icke så få gånger under detta år ej på behörig tid framkommit till Håle kyrka, utan blivit kvarliggande å station. Täng, med en folkmängd av endast 438 personer, är efter vårt förmenande icke heller rätta stället för en poststation. Säkert skall det ock vid årets slut visa sig att icke mycken brevväxling där ägt rum, ty ganska få utom Tängs kommun har kunnat begagna den; ja den är nästan obehövlig".

Nu ville petitionärerna att postföraren mellan Lidköping och Grästorp skulle göra en avvikelse från landsvägen mellan Grästorp och Täng och ta sockenvägen förbi Håle kyrka samt i folkskolan intill kyrkan lämna och hämta en lösväska, som expedierades i Grästorp. Avslutningsvis antydde man att kostnaden för den längre körvägen kunde finansieras genom indragning av poststationen i Täng.

Poststyrelsen skrev i ärendet till länsstyrelsen som lät kronofogde Bergmark i Höckgården uttala sig. Han konstaterade att Håle-borna fick och skickade sin post i en väska, som hämtades och lämnades i hemmanet Boberg vid allmänna landsvägen där postföraren passerade. Håles postbud behövde tillryggalägga omkring 5000 fot för att utväxla väskor. Bergmark avslutade sitt brev med följande rader:

"Att redan detta är ett ringare avstånd än flertalet kommuner, som inom sig sakna postanstalter, har att skicka bud för att få sin post befordrad, finner man lätt och, ehuru ingenting är att anmärka om sökandena få sin anhållan beviljad, tror jag dock att, om framställningen bifalles, anspråk skola från många håll framkallas med bättre skäl, än de sökandena framhållit, utan att det blir möjligt för Kungl.Generalpoststyrelsen att tillmötesgå alla sådana."

Poststyrelsen skrev den 22 januari 1876 till landskansliet i Mariestad att intet avseende skulle fästas vid Hålebornas ansökan. Här bör emellertid tilläggas att postmästaren i Lidköping i sin redovisning till poststyrelsen den 25 september 1877 om ny organisation i anslutning till järnvägen Lidköping-Håkantorp föreslog indragning av poststationen i Täng, "vars uppbörd sedan poststationens öppnande varit särdeles obetydlig, i medeltal 110 kronor per år". Järnvägen öppnades för allmän trafik den 12 december 1877 och den 31 mars 1878 drogs poststationen i Täng in. Båda kontrahenterna, om jag får kalla dem så, fick sedan bättre postal service genom att poststationen med namnet Sjuberga inrättades den 1 maj 1898, namändrad till Håle-Täng den 15 maj 1939 och avvecklad den 30 november 1968.

Sjuberga (Håle-Täng) (Håle socken)

Vid en sammankomst med Tängs sockenmän den 21 december 1897 diskuterades läget för en poststation. Enligt uppgift från lantbrevbärare E J Johansson planerades en sådan vid postföringslinjen Grästorp-Karaby-Tun-Täng-Håle. Man uttalade sig för en poststation i Tängs skola. Enligt protokollet sade sig skolläraren "vilja åtaga sig expedierandet av posten och tro vi honom vara lämplig därtill emedan han förut innehaft sådan befattning härstädes åren 75-78. Skulle detta ej beviljas, anhålla vi vördsamt att posten avlämnas i Tängs skola eller i Tängs by på lämpligt ställe, såsom nu sker".

Sammanträdet uppföljdes av ett brev den 22 december 1897 från klockaren och skolläraren E Lindholm, som hade varit föreståndare för poststationen i Täng den 1 januari 1875 - 31 mars 1878. Han framhöll "att Håle ingalunda är medelpunkten vid postlinjen utan i stället Täng och torde stationen på förra stället vara helt och hållet överflödigt dels emedan mernämnda ställe ligger nära själva landsvägen i socknens centrum och i varje händelse passeras av postföraren".

I Håle skola hölls en extra kommunalstämma den 27 december 1897. Där beslöt man "att genom sin ordförande ingå till Kungl.Generalpoststyrelsen med vördsam anhållan om

att en postanstalt med det första måtte öppnas i Håle folkskola". Ordförande var Albin Johansson, som i sitt brev till poststyrelsen framhöll fördelen med att placera poststationen "i Håle sockens folkskola; platsen är icke blott den centrala inom socknen utan ock på hela linjen mellan Tun och Grästorp via Täng."

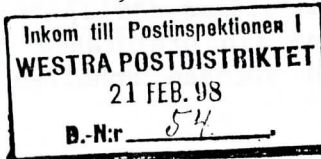
Poststansionsföreståndare Ingeborg Rydén i Grästorp gavs tillfälle att yttra sig över framställningen. Hon skrev till postinspektionen i Göteborg den 12 januari 1898 att en poststation behövdes på linjen Grästorp-Tun-Grästorp och ansåg att Håle skola var den lämpligaste platsen för en sådan poststation, eftersom den platsen var mera centralt belägen än Täng i pastoratets utkant på gränsen till Källands härad.

Poststationsföreståndare J G Grönwall i Tun ansåg att "skall en ny poststation upprättas å linjen Grästorp-Tun-Håle-Flakeberg-Grästorp, så kan jag, som mer än väl känner trakten, icke finna annat än att den bör då upprättas i korsvägen vid Håle-Tängs gemensamma kyrka, vilken plats allmänligen kallas Skyberga".

Postmästare Frans Svenonius i Vänersborg var betänksam i sin summering till postinspektionen den 18 januari 1898: "På den av stationsföreståndaren i Tun alternativt förordade platsen Skyberga skulle stationen komma att skötas av en handlande (och hans biträden), men när det på blott en fjärdingsvägs avstånd därifrån finnes en folkskola, som därtill förestås av en i hela trakten väl ansedd man synes mig redan denna omständighet böra giva Håle företrädet."

Afträttade till Håle Postinspektionen i Västra postdistriktet med upplysning att, enligt hvad som nu kännit till mig kännedom den nämnda linje poststation i Håle föreslagur platsen utöfningen kallas "Skyberga" och i Skyberga. Dess namn i jordboken av Råglanda. Grästorp, i Åre härad Vänersborg. Kanton, den 14 Februari 1898.

Thorg Karlsson

			Grästorp—Tun—Grästorp.	
			(Från den 2 maj 1898.)	
M. T. O. Th. F. L.	—	10,0	1,5	Grästorps poststation
M. T. O. Th. F. L.	12,0	12,15		Ås' skolhus
M. T. O. Th. F. L.	1,10	1,25		Tuns poststation
			0,7	Täng
				Sjuberga poststation
			1,5	Håle
				Göttorp
				Flakebergs skolhus
				Klintegården
M. T. O. Th. F. L.	3,0	—	3,8	Grästorps poststation

Länsmannen och kronofogden förordade emellertid att poststationen skulle inrättas vid vägskälet i hemmanet Råglanda. Platsen kallades Sjuberga och inte Skyberga som hade angetts tidigare. Postinspektionen anslöt sig till detta och hemställde i en redovisning till poststyrelsen att poststationen förlades dit och att handlanden Johan Efraim Abelson skulle bli föreståndare med 100 kr i årsarvode. Poststyrelsen biföll framställningen och poststationen öppnades den 1 maj 1898. Abelson sade upp avtalet till den 1 maj 1939 och kunde efter 41 år som föreståndare lämna över poststationen till sonen Erik Gustaf Abelson. Denne hade sannolikt biträtt med och kanske själv skött postärendena långt dessförinnan.

Han fick två veckor efter sitt formella tillträde uppleva att poststationens namn ändrades från Sjuberga till **Håle-Täng** den 15 maj 1939. Så småningom drabbades han av starkt nedsatt syn och postarbetet fullgjordes till stor del av hans svärdotter. Själv pensionerades han den 1 december 1965 och under tre år därefter uppehölls befattningen på vakans av fru Iréne Abelson. Poststationen drogs in med november månads utgång 1968. Postmästare Sven Holmblad kom från Vänersborg på poststationens sista dag och tackade familjen Abelson och lantbrevbärare Runa Sandin för intresserat arbete med postdistributionen i Håle-Tängbygden. Den sistnämnda hade svarat för lantbrevbäringen sedan 1965, medan Bertil Ståhl haft den uppgiften under 20 år dessförinnan. Dennes företrädare under perioden 1926-1947 var Nathanael Larsson, vars far Mathias också hade haft uppdrag i postverkets tjänst.

Särestad (Särestads socken)

Vid den ordinarie kommunalstämman med Särestads socken den 12 december 1905 föredrogs ett förslag att hos poststyrelsen begära att få en poststation inrättad. En orsak var "att särestadsborna, som visserligen vid skolan få sin lösa post, få vidkännas många besvär och en ofta riskabel väntan på aviserad post, liggande på postkontoret i Grästorp, beläget 8 kilometer från mitten av Särestads socken". Som vanligt blev den följande framställningen föremål för remissbehandling innan poststyrelsen kunde ta ställning.

Poststationsföreståndare Ingeborg Rydén i Grästorp ansåg att önskemålen om en poststation i Särestad var befogade och postmästare Emil Schmidt i Vänersborg tillstyrkte. Han påpekade att "kostnaden skulle inskränka sig till arvode åt stationens föreståndare, alldenstund postföringen komme att bestridas i samband med posten å linjen Grästorp-Tun, som passerar den plats, där den tilltänkta poststationen väl komme att förläggas".

Sedan även kronolänsmannen uttalat sig positivt, föreslog postinspektör Otto Schütz i Göteborg att poststationen skulle inrättas "i omedelbar närhet av Särestads folkskola belägna hemmanet Rudberga". Där bodde hemmansägaren och handlanden Nils Andersson. Poststyrelsen beslöt i enlighet med förslaget och Andersson antogs till föreståndare med 125 kr i årsarvode från och med den 1 oktober 1906.

		Grästorp—Tun—Grästorp.			
		(Från den 1 oktober 1906.)			
M. T. O. Th. F. L.	—	9,30	1,6	Grästorps poststation	
M. T. O. Th. F. L.	11,45	12,15		Ås' skolhus	
M. T. O. Th. F. L.	1,25	1,55	0,7	Tuns poststation	
				Täng	
M. T. O. Th. F. L.	1,25	1,55	0,6	Sjuberga poststation	
				Håle	
M. T. O. Th. F. L.	2,55	3,10	0,5	Särestads prästgård	
M. T. O. Th. F. L.	4,0	—	0,5	Särestads poststation (Rudberga)	
			3,4	Grästorps poststation	

Jämför tidtabellen på sid 13 utan poststation i Rudberga (Särestad)

Den 1 oktober 1909 tog Knut Viktor Nilsson över poststationen, nu med 200 kr i årsarvode. Folkskollärare Karl Emil Wellman blev föreståndare den 1 juli 1913 och fick från den 1 oktober 1917 400 kr i årsarvode. Fru Clara Emilia Wellman tog över med 1919 års ingång och den 1 juli 1921 var det redan dags för nästa byte. Då blev skraddaremästaren Karl Wilhelm Ljungström föreståndare men han lämnade över uppgiften med 1930 års ingång till dottern Anna Märta Valborg Ljungström.

Under hennes tid prövades poststationens fortbestånd. Poststyrelsen begärde i april 1932 yttranden från postdirektörerna om möjligheten att dra i poststationer med en årsuppbörd på högst 500 kr. Den i Särestad var ett gränfall, men när postdirektionen gav sitt svar den 29 mars 1933, visade det sig att uppbörden hade ökat kraftigt i Särestad och poststationen fick bibehållas.

Fröken Ljungström blev sedermera fru Larsson och var kvar i tjänst till och med första halvåret 1946. Den 1 juli tog Elsa Hildegard Säregård över som poststationens sista ordinarie föreståndare. Poststationen ersattes med lantbrevbäring den 1 juli 1954.

Friel (Friels socken)

Med tillkomsten av Lidköping-Kållands järnväg inrättades en förenad post- och järnvägsstation i Friel. Carl Edvin Bengtsson blev föreståndare och tillträdde den 1 november 1908 för att "värma upp" inför tågstarten den 9 november. Då började tågen gå och den dagen öppnades också poststationen. Den 1 juli 1927 fick Bengtsson uppleva en formell skilsmässa mellan post och järnväg, även om poststationen fanns kvar i järnvägens stationshus.

Den 14 juli 1937 anmälde postdirektören i Göteborg genom brev till poststyrelsen att trafiken på järnvägslinjen Lidköping-Tun skulle "komma att nedläggas eller inskränkas så väsentligt att järnvägen i varje fall ej vidare lämpligen kan användas för postbefordran".

Postbefordran planerades med bil på en linje Lidköping-Örslösa-Norra Kedum-Tådene-Storeberg-Friel-Tun-Friel-Norra

Kedum-Örslösa-Söne-Skalunda-Rackeby-Tolsjö-Kållandsö samt åter till Lidköping.

På grund av den planerade nedläggningen av trafiken sade Carl Edvin Bengtsson upp avtalet om att sköta poststationen. Han var då också konduktör vid järnvägen men erbjöds en annan befattning och ville därför så snart som möjligt bli befriad från avtalet med postverket.

Önskemålet tillgodosågs genom att fru Ruth Klara Lucia Johansson tog över poststationen den 1 augusti 1937, då poststationen flyttades till en byggnad vid stora landsvägen i närheten av kyrkan. Intill dess att frågan om landsvägspostföring var löst fick fru Johansson ett anslag på en krona per dag för transporter från järnvägsstationen till poststationen.

Det blev aldrig mer än två ordinarie föreståndare för poststationen i Friel. När fru Johansson pensionerades den 1 december 1968 drog nämligen poststationen in.

Åskyrka (Ås' socken)

Vid kommunalstämman i Ås skola den 27 december 1906 uttalades "önskvärdheten därav att poststation i Ås måtte komma att inrättas, dock endast under den bestämda förutsättningen, att daglig post fortfarande såsom hitintills där kunde erhållas, ty i annat fall ansåg stämman det förmånligare att låta vid den nuvarande anordningen bero".

I ett yttrande den 5 oktober 1907 ansåg kronofogden i Barne fögderi "den föreliggande framställningen icke vara förtjänt av bifall". Till detta uttalande bidrog förmodligen vad föreståndaren för Grästorps poststation Ingeborg Rydén skrivit den 25 september 1907, nämligen

"att inrättandet av någon poststation i Ås inte är behövt och som skäl därför anføres, att den post som dit expedieras icke är av någon större betydelse".

Sedan postmästare Mauritz Hoffman i Vänersborg och postinspektionen i Göteborg avstyrkt, var det enkelt för poststyrelsen att avslå framställningen vid föredragning den 17 oktober 1907.

En ny framställning gjordes efter den kommunalstämma som hölls den 12 april 1913. Då gick den i stöpet på grund av

att man väntade beslut om en järnväg mellan Tun och Grästorp.

Det gick nu ett lustrum innan behovet av en poststation åter påtalades med skärpa. Kommunalstämman i Ås skola den 3 september 1918 uppdrog åt folkskolläraren Georg Hjalström och lantbrukaren August Karlsson i Karstorp att insända en ansökan till poststyrelsen. De fullgjorde uppdraget den 11 september. Ur framställningen har jag valt följande utdrag:

"Över 400 personer i ålder över 17 år betjäna sig av inlämningsstället här vid Ås skola. Dessutom kommer att vid Sjöryds säteri inom kommunen beredas arbete för en stor arbetsstyrka vid sjön Detterns torrläggning och uppodling. Dessa komma också att betjäna sig av postanstalten. En handelsbod finnes vid kyrkan och en är på fråga att uppföras vid Sjöryd.

Livsmedelsnämnden i Ås har haft synnerlig olägenhet av att det ej finns poststation, enär postförsändelserna till deras och allmänhetens men försenas. Dessutom har en mängd extra resor måst göras under de mest otjänliga förhållanden för att utbekomma värdeförsändelser och tjänstefrimärken i Grästorp. Ibland har dessa resor gjorts vid väntande av post, och så har avi varit på väg hit, varför det blivit ganska trassligt. Man finner det helt underligt att vår ort till postverkets egen skada orättvist vanlottats".

Den planerade järnvägen från Tun till Grästorp hade inte förverkligats men utstakningen hade gjorts så, att järnvägen inte alls skulle beröra Ås, något som postmästaren i Vänersborg underströk i ett yttrande den 27 september 1918 med tillägget att järnvägen var "stakad förbi Särestad, i vars närhet station föreslagits".

Under den fortsatta utredningen kom frågan upp om namnet på en eventuell poststation. I ett brev den 3 april 1919 föreslog August Karlsson och Georg Hjalström "Åsskola" eller "Lillån". Mot detta anförde landsfiskalen Karl Ljung i ett brev till postdirektionen den 26 april 1919 bl a:

"Då inom riket finnas fem församlingar med namn Ås och dessa sannolikt äga åtminstone var sin skola, synes mig denna benämning icke nu böra beaktas. (Av samma anledning icke heller Ås kyrka). Invid Ås skola och mot östra gränsen av egendomen Åsen i Ås, å vilken egendom skolan är belägen, flyter en liten bäck, under sommartid nästan fri från vatten, som fått i likhet med de flesta andra sådana benämningen Lillån. Denna benämning synes mig, beträffande namn för blivande poststationen, meningslös.

För några år tillbaka erhöll poststationen Malma i Malma socken, Viste härad, benämningen Viste Askjum av anledning som mig meddelats, för att särskilt utmärka stationens ortsläge till skillnad från andra Malma och Askjum eller

med Askjum likalydande, t ex Askim. Av samma anledning vågar jag föreslå, att nu ifrågavarande poststation måtte få benämningen "Åse Ås" (Ås socken i Åse härad) eller ock, om denna benämning i två ord icke godkännes, "Floåsen" av anledning att Ås socken i dagligt tal i orten benämnes Åsen i stället för Ås och Ås socken är en mindre socken i Flo pastorat, med andra ord det Ås, som tillhör Flo."

Postdirektionen i Göteborg var i sin redovisning till poststyrelsen den 1 maj 1919 positiv till behovet av en poststation och föreslog namnet Åskyrka, varom poststyrelsen också beslöt vid föredragning den 20 juni 1919. Poststationen öppnades den 1 juli 1919 med folkskolläraren Georg Hjalström som föreståndare.

Någon ökad postföringskostnad tillkom inte, eftersom poststationen låg vid den redan befintliga kärrpostlinjen från Grästorp över Särestad, Håle, Sjuberga, Karaby och Ås samt åter till Grästorp, som framgår av kopian av kartklippet .

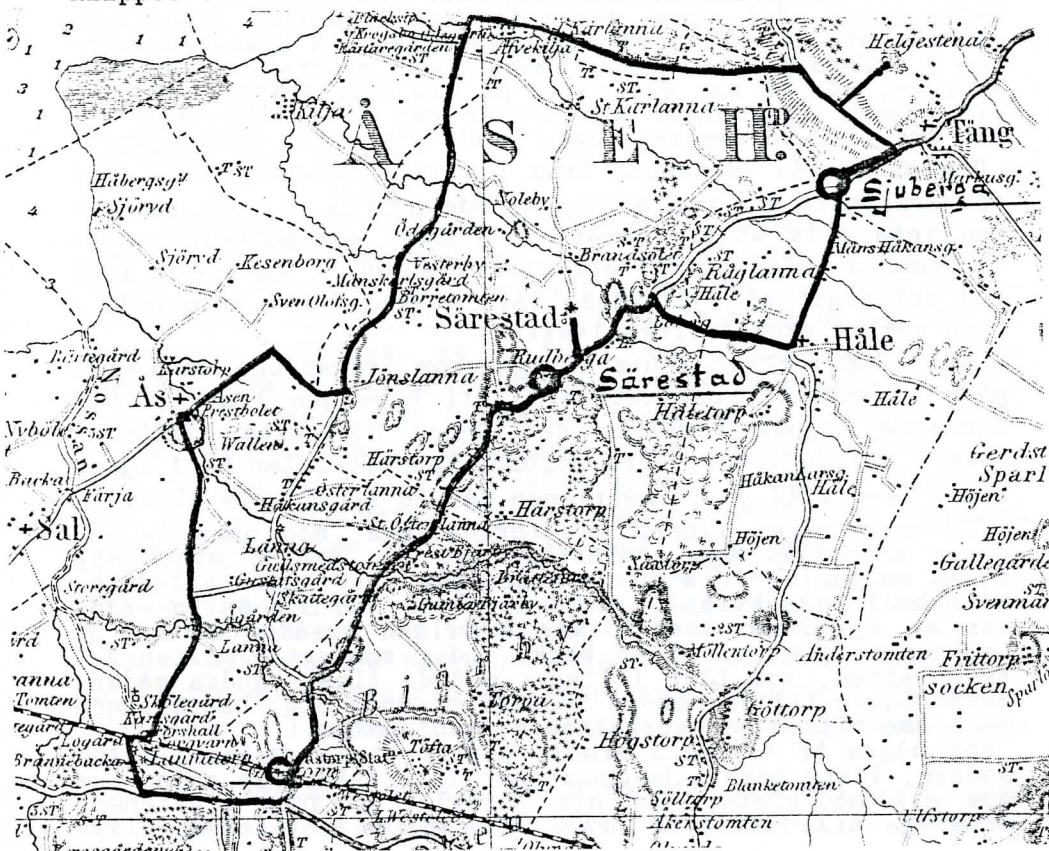
Redan med 1921 års ingång flyttades poststationen från Ås skola till Sven Olofsgården. Där blev hemmansägaren Axel Amandus Ståhl föreståndare. När han avgick den 1 april 1944, svarade Axel Ragnar Ståhl för posttjänsten till den 22 oktober 1944, då poststationen flyttades till Hilmer Jonssons affär. Hilmer fick som föreståndare svinga datumstämpeln under drygt sju år. Sedan han avlidit i december 1951 hölls befattningen vakant i avvaktan på resultatet av en utredning om en ny postorganisation i området. Den drog ut på tiden men medförde poststationens indragning med juni månads utgång 1954.

Såtenäs (Tuns socken)

I ett brev till poststyrelsen den 5 november 1942 redovisade postdirektionen i Göteborg en utredning om att förlägga en poststation till flygflottiljen i Såtenäs. Det framgick att berörd folkmängd (960 personer) innefattade personer såväl inom som utom flottiljens område, ungefär hälften på ömse sidor. En lokal för poststation fanns inom flottiljområdet och postdirektionen framhöll, att poststationen i Tun, som låg omkring tre kilometer därifrån, inte var lämplig som adresspostanstalt för flottiljen.

Poststyrelsen beslöt den 14 november 1942 att poststationen skulle öppnas den 1 december och att postföring skulle inrättas mellan Grästorp och Såtenäs. Till föreståndare antogs Karin Johanna Isacson. Hon efterträddes den 1 maj 1945 av Svea Anna Maria Bergmer, som blev föreståndare för poststationen Borås 2 år 1948. Nu blev Lilly Vally Irene Johansson föreståndare efter två år som föreståndare för poststationen i Resville.

Det blev förhållandevis korta perioder för var och en av de följande föreståndarna: Bengt Ebbe Nilsson (1950-1953), Carl Assar Holger Vidhäll (1953-1955), Inger Elisabet Höglund (1955-1957), Inge Erland Jansson (1957-1961), Erling Gösta Pilkvist (1961-1964) och Hilda Inga-Maj Andersson från 1964, sedermera med namnet Beijer. Sedan hon blivit expeditjonskassör i Götene 1973, tycks befattningen i Såtenäs ha varit vakant. Poststationen omorganiserades

till postställe den 1 juni 1976 och fick i likhet med alla postställen termen postkontor med 1986 års ingång. Detta drogs in den 1 juli 1990, men namnet Såtenäs behölls som postadress.

KUNGL. SKARABORGS
FLYGFLOTTILJ
FLOTTILJEXPEDITIONEN

Avd. IV

Nr 240:22. Till Herr Överpostmästare A. E. Nyström, Berzeliigatan 26, Göteborg.

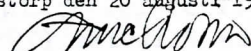
I anledning av överenskommelse vid besök på Såtenäs rörande postanstalt har jag äran meddela följande uppgifter.

Föreståndarinnan kan få hyra rum i Såtenäs villastad för en kostnad av kr 30:-/35:- i månaden. Byggnaderna äro under uppförande och beräknas icke vara färdiga förrän den 1 oktober.

I villastaden intill flottiljens område är under uppförande en fritidsbyggnad, vilken kommer att inrymma matservering. Densamma omhänderhaves av Kooperativa Förbundet. Nämda byggnad beräknas vara färdig omkring årsskiftet. Priserna å matinrättningen bliva väl såsom liknande inkvarteringsställen och har arrendatorn förbundit sig att hålla låga priser. Föreståndarinnan kan i varje fall räkna med samma priser som flottiljens personal kommer att erlägga.

För att få en jämförelse vill jag nämna, att flottiljens kvinnliga skrivbiträden äro avlönade i löneplan MEo 2 och belöper sig för närvarande inklusive alla tillägg avlöningen till kr 228:45 per månad (avdrag för pensionsavgift ej medräknat).

Såtenäs, Grästorp den 20 augusti 1942.

(Arne Rosin)

Depåintendent.

Karaby (socken i Åse härad)

Vid kommunalstämman med Araby socken den 19 december 1896 beslöt man att begära hos poststyrelsen att få en poststation inom socknen. Ärendet sammankopplades med den stora omläggning som genomfördes efter överläggningar i Skara den 9 januari 1897 "med vissa postmästare och kronofogdar i och för åstadkommande av förslag till förbättrad landsvägspostföreling inom det område som begränsas av järnvägs-linjerna Stenstorp-Håkantorps, Håkantorps-Herrljunga och Herrljunga-Stenstorp". Det ledde emellertid inte till att man fick den önskade poststationen i Karaby socken. Postinspektionen i Göteborg hänvisade i sitt brev till poststyrelsen den 11 oktober 1897 till yttranden i målet vilka "till fullo visat att ett bifall till berörda framställning icke är av behovet påkallat".

Vid kommunalstämman den 9 juni 1908, då ännu en järnvägs-linje höll på att färdigställas, fick protokollets 3:e paragraf följande formulering:

"Som kärreposten från Grästorp genom Karaby lärer komma att upphöra och Karaby kommun sålunda bliva utesluten från all postförbindelse, beslutade stämman enhälligt, att så fort sig göra låter ingå till Kungl. postdirektören i västra distriktet med anhållan om poststation i Karaby eller, om detta icke kan låta sig göra, erhålla daglig lantbrevbärare. Att verkställa denna ansöknings ingivande uppdrogs åt disponenten N A Lundgren och J A Johansson i Gunnar Månsgård".

Av protokollet får vi veta hur Karaby socken hade postförbindelsen med omvärlden ordnad, men det avslöjar inte orsaken till att förbindelsen skulle upphöra. Skälet var det förslag till omorganisation som blivit känt i anslutning till att järnvägslinjen Lidköping-Tun skulle upplåtas för allmän trafik. Uppdragstagarna daterade sitt brev till postinspektionen i Göteborg den 11 juli 1908. De framhöll att den indragningshotade körposten förmedlade post till Karaby kommun, till ett antal delägare i Karaby andelsmejeri samt till "den stora allmänheten i först och främst Karaby och minst en tredjedel av Särestads men även för delar av Tuns, ja t o m Ås socknar". De påpekade särskilt

"att om poststation vore förlagd vid Karaby mejeri eller där vägen från Karaby kyrka möter landsvägen från Grästorp till Tun och där byvägen från Särestads kyrka (vilken väg ävenledes är grusad och väl hållen) stöter till, postlinjen kunde från Sjuberga gå över Falkeberg, samt en gång post om så behöves till Särestads prästgård och folkskola anordnas över Karaby eller Grästorp, varigenom vunnas fördelar för såväl postverket som särskilt allmänheten".

Under den följande remissbehandlingen menade postmästare Mauritz Hoffman i Vänersborg "att tillräcklig anledning icke synes föreligga att företaga någon ändring i den nu fastställda ringlinjen Grästorp-Särestad-Sjuberga-Grästorp eller att någon poststation inrättas i Karaby". Han ansåg dock "en lantbrevbäringslinje mellan den blivande järnvägsstationen i Tun och Karaby mejeri vara behövlig".

Kronolänsmannen Karl Jung i Grästorp föreslog i ett uttalande den 2 oktober 1908 att lämna en av petitionärerna uttalad tanke att flytta Särestads poststation till Karaby utan avseende.

När omorganisationen genomfördes den 9 november 1908 hade kommunrepresentanterna i Karaby ännu inte fått något svar från postverket. Vice ordföranden Nils August Lundgren, som också var ordförande i Karaby mejeriförenings styrelse skrev en påminnelse direkt till poststyrelsen. Man önskade få postföringslinjen ändrad så att den skulle från Grästorp först betjäna Ås, Karaby, Täng samt på återvägen Sjuberga och Särestads poststationer. Mot detta förslag vände sig kommunalstämman i Särestad den 21 december 1908. Detta ledde i sin tur till att frågan togs upp på nytt i Karaby sockens kommunalstämma den 7 januari 1909. Det då förda protokollets 2:a paragraf ger en livfull berättelse över ärendets gång och redovisar de ytterligare åtgärder som stämman beslutade vidta.

Postinspektionen redovisade ärendet till poststyrelsen den 25 januari 1909. Ett förslagskontrakt hade nu upprättats i enlighet med socknens justerade önskemål men utan hänsyn till inrättande av någon poststation i Karaby. Den nya ändrade postlinjen skulle dras förbi Karaby mejeri och Tängs komministerboställe genom lilla Karlanda. Ändringen innebar uppsägning till april månads slut av åkaren Karl Emil Andersson i Rickarsdal, Grästorp, med vilken man hade tecknat kontrakt om den ursprungligen planerade och beslutade postföringen. Arrendatorn Karl Fredrik Andersson i Grästorps köping blev den nye postföraren. Med honom teck-

nades kontrakt om att med kr 3:50 i ersättning per tur fullgöra postföring på en ringlinje Grästorp - Forshall - Ås' skolhus - Jönslamma - Karaby mejeri - Tängs komministerboställe (genom lilla Karlanna) - Sjuberga poststation - Håle skolhus - Särestads prästgård - Särestads poststation - Grästorp.

Karaby fick inte den önskade poststationen vid detta tillfälle. Håle socken hade långt tidigare (1875) begärt ett få en egen poststation, också det utan framgång. Därav berättas i ett särskilt avsnitt. Däremot fick man så småningom nytta av poststationen med namnet Sjuberga, vilken redovisas i ett avsnitt för sig.

Långt senare skulle Karaby socken få framgång genom att en poststation öppnades med namnet Åse-Karaby vid 1946 års ingång. Gustaf Ragnar Nordberg blev föreståndare och den ende ordinarie sådan. När han fick pension den 1 juli 1968 hölls befattningen vakant till poststationens indragning med november månads utgång samma år. En lantbrevbärning på en ringlinje betjänade bl a Karaby och delar av Friels socknar med Monica Gustafsson som lantbrevbärare.

Information om häften i posthistorisk serie

Häften i den posthistoriska serien görs för hand från början till slut. De kan därför sinsemellan vara något olika och var för sig ha ett eller annat skönhetsfel. Upplagan är mycket låg, beroende på efterfrågan. Den varierar i allmänhet mellan 10 och 30 exemplar. Förlagorna skrivs med Amstrad ordbehandlare PCW 8512 och tillverkas i efterfrågat antal utöver sju skpliktexemplar med hjälp av en bordskopiator Mita DC 1001. Skulle det exemplar Du har fått i Din hand vara ofullständigt eller felaktigt, ber jag Dig vara vänlig sända mig det för utbyte.

Erik Lindgren